

Ani ri Rome

Buk ke Paulo kata salik ia using katapo atogon a vubuk lava si kana an arai ani mang keve kuvkuvulan i vap lomlomon nei rina lava e Rome. Kana vubuk ta kan ago kuvul lik tapai ve ria, au kala pasal lak ane Espania (1:10). Paulo kata atatai amalangas aro luai ta Akus Ro i Karisto nei buk ke, na matan to ang ria kipo using a Iesu kapo ro ki atogon ia. Aino luai, kata alis a mengen i angruduai ve posong ro taun a keve kuvkuvulan e Rome. E mung kala palas a tukulai luai i buk asukang ke, “Le si lomlomon ta akus ro, tarapo angkoai si serei igenen korong e matana i God” (1:17). Kapo atai kapa ta ri vap aongos, kantanem kipo matan vap i Iudaia, vō si mang keve patvap pulakai, ria aongos kipo keve katakai i bil arikek. Asukang a God kataala ngorem iria, na ka songo ato pok iria. Au na igenen kapo lomlomon ta Iesu Karisto, God ka vil ato ia. Si 5-8 Paulo kata mengen ta supsupai i saupai si God, na Malanganto Gogoai nei to singiria kipo lomlomon ta Iesu. Si 9-11 Paulo kapo mengen amalangas ta kana mangsikei a mamaiten lava, ta pat vap ang ri Iudaia, voiang a God kataala akanangai aino aniria, ani kakana ta matan vap akorong, petau lava iria kitala pataliung a Iesu. Au kapa ta petau duk luai i ngising kita mela serei vap ipo auai ve Iesu, sikei ri Iudaia, parik. Sikei Paulo kataala lomlon ia ta e mung ri Iudaia ki serei matan vap si Iesu. Si akamusai i palpal i buk ke, Paulo

kapo mengen ta matan laulauan kuvkuvulan i vap lomlomon kapo mamaiten ta ki using ia.

Mengen i angruduai

¹ Nau a Paulo napo asosokai ke Karisto Iesu. Kata songo iau ani naka aposel, na ka atung iau ani naka akus ta akus ro si God.

² Aino luai God kata palapalatung ta akus ro ke nei salsalik gogoai si kana mamain ta katakai i kus amalangas.

³ Akus ro ke kapo akus i kana nat akorong voiang kata serei si pukun le si patvap ang si David.

⁴ Na God kataka tak atadut pok ia pelek a mat, na ka atung amalangas ia ta nia na nat i God velai ani kitmat i Malanganto Gogoai. Io, nia palau nang kara Volava Iesu Karisto.

⁵ Le singina akorong a namemla kun luk ani alilis roron ke ani namem abis asukang ta aposel, ani asan ina ka laba nei liuan i matan patvap i ngising asi kari lomlomon tatana na ki longong singina.

⁶ Au na nami kapa mipo palpal ina i vap ke, nami voiang a Iesu Karisto kataka kun songo animi.

⁷ Napo alis a panbuk ke taun imi, petau vubukan aongos ang si God e Rome. Kata songo imi na kana milapo petau daus kakana akorong. Roron ve marip le si God tamara na Volava Iesu Karisto ka sinong singimi.

Paulo kapo taoke ani kan arai ani vap i Rome

⁸ Ainoai i bil, napo poso aro kag God si Iesu Karisto marai imi aongos, using e kuli rina

aongos kana kilapo angakusai pulakai ta kami lomlomon.

⁹ God ke voiang napo aisog ania ta pakangat ig aongos si akuskus ta akus ro i kana nat kapo nas luai ta napo tav ausai ani uli lomlomonai animi.

¹⁰ Nei kag keve sokotuk napo uli sokotuk ta si vubuk si God ka roron anig na nakan serei korong tapai singimi.

¹¹ Using kapo kag vubuk lava luai asi an arai animi, using asi kag an pakangai si pagal animi ta mang keve alilis i Malanganto, asi kami madot.

¹² Ani nami kuvul ve nau, tara angakikitai angpokpokai ani kara keve lomlomon siksikei.

¹³ Keve tungag, napo misag ani mi vongvong ta natapo uli lomlomonai ta name serei singimi. Sikei katapo taklai kag lomlomonai si mang keve nem tung lak vang kana. Kag an serei ke nang asi kag an ngumut ta mang matan uai imi, asukang val natala kun ngumut kapa si mang matan vap i ngising.

¹⁴ Io, kapo kakag luai ta telan nang si ri Elas, vap akalit, na ri vap palau kapa, vap po vongvong ang.

¹⁵ Au na le si oring ke vang kana, kag uruk lava ani nakan akuskus kapa imi e Rome ta akus ro ke.

Akus ro ninia na kitmat i God

¹⁶ Using parik luai napa mamaila marai akus ro ke, using ninia palau kapo kitmat i God asi vil ato aniria aongos kipo lomlomon. Aino le taun ri Iudaia akorong, le na taun ri Elas kapa.

¹⁷ Using le si akus ro ke, tarala arai ani kana abis i vilvil akorong a God. Na tarapo kinle ia le si lomlomon, le si tutapongai tung si akamusai ina,

val mengen ang kita salik ia ta, **Igenen korong ka teng a to tukulai ina si kana lomlomon.**

Ri vap aongos kitala pasal akipai ani God

¹⁸ Io, tara arai ania ta kana marala kapo serei amalangas le pangkul marai tu taliung ania na marai lau rikek si ri vap, using e iang kipo vil apalau a tutuman.

¹⁹ Using a keve bil asi kari malangas ani God kapo matung amalangas luai nei liuan iria. God akorong katala amalangasai aniria tatana.

²⁰ Asukang ke ta tutupongai le si taun i asinong ani kuli rina ke, parik kitapa angkoai si arai korong ania, sikei lak kana asisinong aongos kitapo mangai ani kana kitmat asikei na kana laulauan daus. Asukang vang a kipo kovek luai i pangau asi vulis pulakai ta kari keve kapau.

²¹ Using kantanem kita lapo malangas ta God, sikei lak parik kipa poso amiminaungan ia val kapo God, na kipo tav posong aro kapa singina. Lomlomonai iria kata lapo tung si bil palau luai. Asukang vang a nio i vingaria kala vil avong luai aniria.

²² Kipo lagalaga iria ta kipo nas, sikei kianpo serei a nio.

²³ Na kilapo teng apok a miminaungan ang pat ani God vopo to asikei ang, na kilapo alis ia taun a ri kankanuai i igenen palau vopo mat korong ang, na ri mani, na ri manmanik vap po palis na daling ang e vunep.

²⁴ Nang tukulai ina God kala atolongon iria ani ki using kari keve laulauan visuk si vubuk madot

i vingaria. Nambang si lau suke kipo vil asain vok luai ani pukun iria angpokpokai.

²⁵ Kilapo sakol a tutuman i God ta kapau, na kilapo soturungai velai ani abis taun ani kana asisinong, sikei nia na vo asisinong ang kalapo ago palau, voiang a alatun kapo koi luai ania asikei. Tutuman.

²⁶ Au na si oring suke God kala atolongon iria asi kari sasaking taun ani kari keve vubuk vopo vok ang. Asukang a si selen ke palau kari mamain ta aina kila kun sakolai ani selen ro i rot kuvul ve tauan ta selen lok.

²⁷ Na asukang kapa ri tauan kilapo kun atolongon ani selen ro i ago kuvul ve aina na kilapo angvubuk ve ria pok. Tauan kalapo pataun a mang tauan velai ani tav mamaila luai. Sikei ki asalak lak a seupok ina e pukun iria akorong, angkokoai si lok ang.

²⁸ Au na using parik kitapa buk lomom alava ani God, kata atolongon iria ani ki nio, na ki abis a matan avibisan ang kapo tav angkoai luai ta ki abis ia.

²⁹ Kitala duk luai ta keve lau lok, keve lau rikek, kamkam using ani tauia, lomlomomai pel, vinga neikien musik, daung, angkiki, duk luai ta kapau, na uli talukluk ro. Kipo vap mengen musik,

³⁰ piliusai ani mang vap, mirik ani God, nau varas, vangang lava, toroi, asereiai ani selen tanginang i rikek, sualpok ani tamaria ve rinaria,

³¹ nio, tav atutuman, tav angtunganan, na tav ngorem.

³² Matan vap ke kipo malangas aro kana saupai korong a God, ta ria matan vap po akalit ta

laulauan lok asukang suke kipo ro si mat, sikei kipo abis lak ia, na alava ina kipo kun atogon ani pakangat i uruk ani mang matan vap po vil ani keve lau rikek ang.

2

God kapo saupai akorong luai

¹ Asukang vang a numai iuang, nang kupo saupai ani mang vap, kupo kovek i pangau asi vulis ta kam kapau. Using man kupo saupai ani mang anu, nang palau kulapo asalak pok ua ta maiten marai numai vopo saupai ang kulapo vil akorong pok nia na lau ang.

² Tarapo malangas ta kana saupai korong a God kapo uak taun iria kipo vil a matan lau asukang.

³ Au iuang, nang numai kupo uli saupai aniria kipo vil a matan lau ang, sikei kuan lapo kun vil pok ania. Au sa nang? Kupo lomom ia ta ku sip pelek korong a mamaiten i kana saupai a God, ingko?

⁴ Vei nganing kupo lomom apalau kana roron lava na God, kana lomom suai na kana ananap? Sa, kupo ba lak ta kana roron a God ka aselenai anim taun a lomom pokai?

⁵ Sikei, using kam vinga kitmat na tav lomom pokai, kupo gap akuvul kana marala taun ua pok. Au na ka tu kokoai ani taun ang kana saupai korong a God ka serei e ring malangas luai.

⁶ Using nia ka seupok angkoai palau si abis si siksikei,

⁷ ria kipo tung ananap akit si abis ro na kipo gule using a miminaungan, na asan ro, pukun vo tav vok ang, ka seupok iria ta to asikei.

⁸ Sikei ria vap po duk ta lomlomonai lava pok ang aniria, kipo tav using ani tutuman, kipo uruk si using ani lau rikek, God ka atogon a marala manas na ka amiming iria tatana.

⁹ Ka atogon a amiming ve kui ka serei singiria aongos vap po tung ta lau rikek ang, si ri Iudaia aino le na si ri Elas.

¹⁰ Sikei maumausan roron, na asan ro ve marip kapo kakaria, vap ang kitala bil aro, tutupongai si ri Iudaia le na si ri Elas.

¹¹ Using a God kapo kovek i lau i tere alava ta mang matan.

¹² Arai, ria kitala bil arikek si kovek i saupai, ki mat si kovek i saupai. Na ria kitala bil arikek si atogon ani saupai, si saupai ang palau God ka saupai aniria tatana.

¹³ Using parik nang ta vap po uli longong apalau ani saupai ang kipa korong e matana i God, parik. Sikei vap ang kipo abis using a saupai, God ka posong a vap ang ta kipo korong.

¹⁴ Napo mengen asukang ke, man a vap i ngising kipo ago kovek i saupai, sikei kipo using kari laulauan korong i ago, nang nia palau kalapo kari saupai.

¹⁵ Matan vap suke kipo so akalitai ta keve vubuk i nei saupai kapo ago e pakangat iria. Au na ria akorong si kari nanasai kipo nas ta kipo korong vo kipo lok,

¹⁶ si taun ang God ka alis a kitmat si Karisto Iesu na ka saupai ani keve avibisan i po abis musik lik

ang, nang val akus ro ke singig kapo amalangasai ania.

Ri Iudaia na saupai

¹⁷ Au na man numai vopo kin pok ke anim ta kupo Iudaia na kupo akus alava pok tatam ta kupo using aro na saupai na kupo aminaung a mang vap ta kam angtunganan ve God,

¹⁸ na kapa, ta man kupo malangas kana vubuk na kupo tav ainak ani lau rikek using numai kutala akalit aro luai ta saupai,

¹⁹ na man kapa kupo nasai ania ta kulapo angkoai si ausingai ani vap po mataba ang. Na numai a malangas singiria nei vong,

²⁰ na kupo koros akorong a vap kipo vongvong na kupo katakai i akalit kapa singiria kipo asukang val ri nat lik lak, using kupo antok ta nei saupai, malangas na tutuman kapo siang kirol aongos singina.

²¹ Au kanat numai vang kana kupo akalit a mang vap ke, sa, kutala akalit ua vo parik? Numai kupo atatai ta ago ta ainau an, sa, kutala ainau?

²² Numai kupo tubat a panik, sa, kutala panik? Au na numai kupo kilis a soturungai serei si tangatangai, sa, kupo ainau nei keve lu i atailai, vo parik?

²³ Numai vopo kus aminaung ang ta saupai, sa, kupo lakau saupai vo parik? Pua, kupo tav mamaila luai ani God.

²⁴ Arai, **tukulai ina palau singimi, na ri vap i ngising kilapo mengen i kilis ani asan i God,** asukang val kita salik ia.

²⁵ Nambang a napo atai imi ta lampulit kapo ro man tara usiusing aro na saupai, sikei man ku lakau ia, kantanem kuta lampulit, nang kulapo asukang val igenen tav lampulit.

²⁶ Asukang a man ria parik kitapa lampulit, sikei kipo using aro luai ani keve vubuk i saupai, kila taot iria asukang val vap lampulit.

²⁷ Au na riria kita tav lamut aniria si pukun, sikei kipo usiusing apunuk aro luai ani saupai, vap ke ki akalit amese tatami, nami vap po lampulit ang. Kantanem parik kitapa lamut iria val kami sausaupai, voiang mita salik amalangas aro ia sikei mipo lakau ia.

²⁸ E iang vanang tarala arai ta man a igenen kapo asan Iudaia si pukun palau, parik kapa Iudaia tutuman. Na lampulit i pukun palau, parik kapa bil tutuman kapa.

²⁹ Sikei vopo Iudaia nei vingana luai ang, nia kapo Iudaia tutuman. Na lampulit kapo kun bil i nei vingana, na parik kapa abis ia using kapo buk apunuk palau ani salsalik, parik. Malanganto kapo asereiai ania na parik kapa luk alatun le si ri vap, parik. God ka alatun ia.

3

¹ Au na ri Iudaia kipo atogon a saka bil roron an voiang kipo angkoai si lakat ani mang vap tatana? Lampulit kapo asereiai ani saka roron an?

² Pua! Kapo miang luai a keve roron kipo atogon ia. Ainoai ina ta God kata lis iria ta kana mamain ta mengen.

³ Au na man a mang matan iria kitapo tav lomlomon, sa, kari tav lomlomon kala vil apalau kana lau tutuman a God?

⁴ Ka ago luai! Kantanem man ri vap aongos kipo kapau, sikei God ka uli atutuman lak, asukang val kitala salik ia ta, **Ani kam keve mengen, ki kinle ia ta kapo tutuman. Na man ku ago nei saupai, ka kovek luai i ring asi tupang anim.**

⁵ Au na man kara keve lau lok, na kana lau korong a God kala serei amalangas, tara mengen ta sa? Ta God ke kapo tav korong si lis ani kana marala? Napo mengen val nas si igenen.

⁶ Ka ago luai! Man kapo tav korong a God, ka saka saupai korong an ani kuli rina ke?

⁷ Vei nganing a mang anu e iang kapo buk gel ta, “Man kag kapau ka asereiai ani kana tutuman a God, na asukang kana miminaungan ka laba, au marai sa na napo tung lak si saupai val igenen rikek?”

⁸ Sa, tara bil arikek asi kara arai ta God ka bil aro? Iuang vola kapau luai! Sikei mang matan kipo mengen i pilius na porot animem ta kakamem nang ta mengen. Kari saupai asi mat kapo koi luai aniria.

Kapo kovek ta sikei kapo igenen korong

⁹ Au sa kana? Tara ri Iudaia, tarapo vap ro ani mang matan vap? Parik luai! Using lenginang taratala saupai ta ri Iudaia ve ri Elas aongos kipo ago akitmat nei lau rikek

¹⁰ asukang val kitala salik ia ta, **Kapo kovek ta igenen kapo korong, kovek luai.**

11 Kapo kovek i igenen kapo togon nas, kapo kovek i mangsikei kapo gulegule using a God.

12 Ri vap aongos kitala taval suai, ria aongos kuvul kilapo tav lulupusan luai. Kapo kovek i mangsikei kapo abis a lau roron, kapo kovek luai.

13 Konomoria kapo tu tavasan val mopong. Kalkalame iria kapo saup a mengen kapau. Maras i kene e tabek iria.

14 Na e ngururia kapo togon maras kitmat na kipo amanga mai.

15 Kakiria kapo sang abis luai asi an daung.

16 Kari keve selen kipo pasal singina kipo ultaliung ia velai ani tagoeng na mamakus.

17 Kipo tav nas luai ani selen i marip.

18 Nas ke ta ki lolokovo ani God, kapo tav serei nei lomlomonai iria.

19 Val tarapo malangas ta mengen i saupai kapo pasal taun a vap ang kipo usiusing a saupai, ani ri vap aongos ki kovek luai i mengen, na kuli rina aongos ka mamaiten si ngenget e matana i God.

20 Using si lau i abis using ani keve saupai, kapo kovek luai i sikei kapo angkoai si vil akorong pok ania e matana i God, using le si keve saupai ang nang kala atogon malangas ani lau rikek.

Igenen kapo korong e matana i God marai kana lomlomon

21 Sikei kana vang kalapo atogon selen i vilvil akorong le si God kalapo ago e ring malangas. Na parik luai ta si using saupai. Selen ang, buk i saupai kapo mengen tatana na buk kapa si ri katakai i kus amalangas,

²² asukang ke ta man a si kapo lomlomom ta Iesu Karisto, God kala taot ia val kapo igenen korong e matana. Io, vilvil akorong ke ka pasal taun a vap aongos, man ki lomlomom. Kapo kovek i angpetpetekai.

²³ Ri vap aongos kitala bil arikek, na kilapo kal ani sigil si kana miminaungan a God.

²⁴ Na nia, si kana lavlabat i alilis roron, kataa vil akorong iria kovek i samui. Kapo kana alilis using kata samui ato iria marai kari angtogon ve Karisto Iesu,

²⁵ voiang a God kata akalit ta mat ina e ring malangas asi kana amatung ani luai ve ria vap po lomlomom ang ta rangai ina. Kata abis ia asukang asi amalangasai ani kana lau korong na kana laulauan i ananap, parik katapa amalak vil arikek ani ri vap marai kari keve lau rikek i abis aino ang.

²⁶ Au na asi amalangasai ani kana lau korong si taun ke, nia papalik kapo korong. Na man a si ka lomlomom serei si Iesu, kala taot ia ta igenen korong e matana.

²⁷ Au na nei a roron i keve kus aminaung ke? Pua, aongos nang ki kamus luai. Au marai sa nang? Marai i uli ususing saupai ke? Parik luai! Sikei si lomlomom papalik, nia kapo bil laba.

²⁸ Using namemtala uli mengen akit ta igenen kapo korong e matana i God marai lomlomom na parik luai using kapo ususing a keve saupai.

²⁹ Au, sa kana? God ke ri Iudaia papalik na parik ta ke ri vap i ngising kapa? Parik! Kakaria kapa nang!

³⁰ Using God nia kapo sikei palau, na nia ka

vil akorong aongos a ri lamutan marai kari lomlomon, asukang palau val ri vap tav lampulit kapa.

³¹ Au sa, taralapo vil apalau vang kana na saupai using tarapo lomlomon? Parik! Taralapo kip akos ia nang.

4

Akus i Abaram kapo akalit ta selen asi serei a igenen korong

¹ Au, tara mengen ta sa si Abaram, tivumem i pukun ke? Kata sabonai ani sa si bil ke?

² Using man a Abaram kata serei igenen korong marai kana keve abis ro, kapo koi luai ania ta ka kus aminaung, sikei si matana i God parik kapa asukang.

³ Using a salsalik kapo mengen ta, **Abaram kata lomlomon ta God na singina kala kinle ia ta kapo igenen korong e matana.**

⁴ Man a igenen kapo abis asi luk seupok, seupok ang parik kapa alilis palau, sikei ki taot ia ta kapo seupok i kana abis.

⁵ Au na ani vopo tav abis ang, sikei kapo lomlomon ta God vopo vil akorong ang ani vap rikek, sukana si kana lomlomon, God ka taot ia ta kapo igenen korong e matana.

⁶ Asukang a David kata kun mengen ta tauia roron, ke igenen ang God kapo taot ia ta kapo korong e matana. Parik kapa tukulai ina le si kana keve abis ro, parik.

⁷ **Tauia roron kakaria vap ang a God katala lomon suai ani kari keve lau i putuk saupai.**

Na vap ang voiang a God kataa pakut kari keve lau rikek.

⁸ Tauia roron, ke igenen voiang a Volava parik kapa anguan taot an ania ta kapo igenen rikek.

⁹ Au si tauia roron ke nang, ke ri lamutan papa, vo ke ri tav lamut kapa? Using taratala kin ia ta, **God kata taot a Abaram ta kapo igenen korong e matana tukulai ina si kana lomlomon.**

¹⁰ Au kata saka luk an nang ani vilvil akorong ang? Sa, kataa lamut lenginang, vo parik lak? Nambang, parik nang ta e mung i la lamut ang, parik. Sikei aino si po tav lamut lak.

¹¹ Na kata luk a lampulit ang asukang ta akanangai asi nak akit ani tutuman i vilvil akorong ang, nang kata luk ia marai kana lomlomon. Ninia palau a lomlomon ang kata lapo atogon ia si kana po tav lamut lak ang. Tukulai ina ani nia ka tamaria i ri vap aongos voiang kipo lomlomon, kantanem kipo tav lamut, na singina God ka taot iria ta kipo korong e matana.

¹² Na ka tamaria kapa i ri lamutan, na parik using kipa lomlon amamaiten a lamut, parik. Sikei using kipo akik kak using a selen i lomlomon ang a tamara ta Abaram kata atogon ia si kana po tav lamut ang lak.

Palapatung ang si God ke ri vap lomlomon

¹³ Asukang ke. Palapatung ang si God ve Abaram na kana matan inatus ta ki tauk i kuli rina ke, parik katapa tukulai ina using kata usiusing a keve sausaupai, parik. Tukulai ina using

kata lapo igenen korong e matana i God le si kana lomlomon.

¹⁴ Using man a palapalatung kakaria kipo abis using a sausaupai, pua, lomlomon ka palau, na palapalatung ang kapa ka kun palau.

¹⁵ Saupai kapo uli asereiai ani marala. Man kapo kovek i sausaupai, ka kovek i putuk saupai.

¹⁶ Asukang a palapalatung ang kapo tukul le si lomlomon. Na kapo tapasuk kuli kana roron a God ani ka bil tutuman si kana inatus aongos, parik ta aniria papalik vap po nas ani sausaupai ke, sikei aniria kapa vap po lomlomon ang val Abaram, nia kapo tamara aongos kuvul.

¹⁷ Val kitala salik ia ta, **Nata atung ua ani ku tamaría aongos i mamain ta matan vap.** Au na kana kapo tamara si matana i God. God voiang kata lomlomon tatana. God voiang kapo ali to ani mat asi kana tadut, na kapo asereiai ani palau asi kana tutuman.

¹⁸ Katapo sugul velai lomlomon na asukang kuli kana lomlomon, kala serei a **tamaría i mamain ta matan vap.** Val kalingana asukang ke ta, **Matan tus im ki duk asukang.**

¹⁹ Na katala kinle velai ani tav ngau ta lomlomon, ta kata lapo asukang ta 100 kana matas i to angasungai ani mat. Na asukang kapa si Sara, ta kala mat aongos kana lomlomonai ani ingus.

²⁰ Sikei parik katapa lomlomonai anglok si palapalatung ang si God, kana lomlomon kata serei akitmat na ka tak sunguk a miminaungan ina i God.

²¹ Kata nas aro ta sa na God kata palapalatung ia, kapo togon kitmat si asereiai ania.

²² Au nambang, tukulai ina **katala kinle ia ta kapo igenen korong e matana.**

²³ Mengen suke nei salsalik parik ta ania papalik kalapa igenen korong, parik.

²⁴ Anira kapa, ta tarala vap korong, tara taralapo lomlomon ta God, vo tak atadut ang ani Iesu kara Volava pelek a mat.

²⁵ Iesu kita ašel ia ani ka mat asi vil suai ani kara keve lau rikek. Na God ka tak atadut pok ia using si kana taot anira ta taralapo vap korong.

5

God kala posong ira ta taralapo vap korong

¹ Io, using God katala kinle ira ta taralapo korong e matana si kara lomlomon. Au asukang vang a taralapo atogon a marip ke ve nia, le si kara Volava Iesu Karisto.

² Nia palau kata tavasai anira, si kara lomlomon, taun a roron ke kana taralapo duk tatana. Na taralapo kus aminaung si atumata ta tara an auai luk si kana miminaungan a God.

³ Na parik ta nia palau nang, sikei tarapo kus aminaung kapa neina i kara keve mamaiten. E, using tarapo malangas ta mamaiten kapo uai asereiai ani madot asi tung akit,

⁴ na madot i tung akit ka uai asereiai ani igenen tutuman, na igenen tutuman ka uai asereiai ani lomlomon akoai.

⁵ Na si lomlomon akoai kapo kovek i mamakus, using God katala bekai ani kana ngorem e vingarara si Malanganto Gogoai, nang kata alis ira tatana.

⁶ Kapo asukang ke si taun i atutung ang, taratapo ngau luai lak, Karisto kala mat ani mamain ta katakai i bil arikek.

⁷ Kapo tav koi luai ani mangsikei ka mat rokot a igenen korong, vo vei nganing mang anu kapo kaisap asi kana mat ani igenen ro.

⁸ Sikei God katala akalitai anira ta kana ngorem asukang ke. Si taun taratapo katakai i bil arikek lak Karisto kata mat anira.

⁹ Au na using taratala luk a vilvil akorong si rangai ina, e iang taralapo nas aro luai ta tarapo sapang singina, pelek a marala ang si God.

¹⁰ Using si taun taratapo angpetpetauai ve God, God kata angrodokotai pok anira kuvul ve nia ta mat i kana nat. Au kana, using a luai ke kalapo matung, pua taralapo nas aro ta taran sapang si to ang ke kana nat.

¹¹ Na parik ta nia palau nang, sikei tarapo kus aminaung kapa si God si kara Volava Iesu Karisto, voike kata amatung a selen i angrodokotai pok anira.

Adam ve Iesu

¹² Io, kapo asukang vanang, sikei a igenen kata tukulai i rikek kuli rina. Au rikek, nia kala tukulai i mat. Na si selen ke palau mat kala luk a vap aongos, using ri vap aongos kitala bil arikek.

¹³ Au na taun a saupai katapo kovek lak, lau rikek lenginang kalapo ago kuli rina. Sikei using katapo kovek i saupai parik katapa atogon kinkintong i kari keve lau rikek.

¹⁴ Sikei kantanem, using le si taun i Adam tung si Moses, lenginang a mat katala saupai ani ri vap aongos. Na aniria kapa, vap ang parik kitapa

putuk a saupai ang, aongos ki kun mat kapa val Adam, nia katapo kankanuai i iuang ka serei.

¹⁵ Sikei, alilis ke parik asi me alangtongai ania ve lau rikek, parik. Using man a vap duk kitala mat si lau rikek si sikei palau a igenen ang, kapo roron luai ta kana ro na God kuvul ve alilis ang kata serei kuli ro ang, sikei a igenen ke Iesu Karisto, kala karaunai ani vap miang.

¹⁶ Au na alilis kovek i samui ke si God parik kilongpa angkonongai ve uai i lau rikek si sikei a igenen ang, parik. Using si mang oring, sikei a lau rikek kata asereiai ani saupai ta vap duk ki asalak a maiten i mat, na si mang oring, alilis kovek i samui ang kata serei asi pakangai ani vap miang kitala bil arikek, na kala asereiai ani vilvil akorong.

¹⁷ Le si lau rikek si sikei a igenen, ri vap aongos kilapo ago si saupai i mat le si sikei a igenen ang palau. Sikei si mang oring, vap miang kitala luk a tavirimok lava i roron kuvul ve alilis i vilvil akorong po kovek i samui ang, ki an saupai kuvul ve sikei a igenen ke Iesu Karisto si to e mung.

¹⁸ Au sukana kalapo malangas ta lau rikek si sikei a igenen kata asereiai ani saupai asi mat ani ri vap aongos. Asukang palau ta abis roron si sikei kata asereiai ani vilvil akorong taun a ri vap aongos.

¹⁹ Asukang a longo gel si sikei a igenen kata asereiai ani vap miang kilapo katakai i bil arikek. Asukang palau ta longong aro si sikei a igenen kala asereiai ani vap miang ki serei vap korong.

²⁰ Au na saupai kame lapo matung ani lau rikek, rikek kala serei alava e ring malangas. Io, lau

rikek kata la duk, sikei alilis roron kala aunai i duk luai.

²¹ Ani ka asukang ke. Lau rikek kata saupai taun a mat. Na alilis roron ka saupai nei liuan i vilvil akorong taun a to asikei si Iesu Karisto kara Volava.

6

Taratala mat kuvul ve Karisto

¹ Au tara saka mengen vang kana? Sa, tara uli dual si lau rikek ani kana roron a God ka serei alava taun ira?

² Ka ago luai! Tara taratala mat pelek lenginang a lau rikek. Tara me uli siang neina marai sa?

³ Tara taratala luk a asising akanangai ta tara ke Karisto Iesu. Au, vei mipo tav malangas lak ta asising ang kapo akanangai kapa ta taratala mat ve nia?

⁴ Io, kitala mo ira kuvul ve nia, le si asising tauia ang kata la akanangai anira ve kana mat. Ani tara kapa tara kun to ani to tanginang asukang val Karisto, nia tamana kata la tak atadut ia pelek a mat ta miminaungan ina.

⁵ Using man taratala angdokotai ve nia si kana mat, e iang kala tutuman luai ta tarala kun angdokotai ve nia si kana tadut pok.

⁶ Using tarapo nas ta kara to aino kitala vil punuk ia kuli ngakputuk kuvul ve Karisto, ani pukun duk ta rikek ang ka tagoengan, ani tara ago ta anguan asosokai an si rikek.

⁷ Using man a sikei kata la mat suai kalapo kalakala pelek a rikek.

⁸ Au na using taratala mat ve Karisto, e iang tara lomlomom kapa ta taran to kuvul ve nia.

⁹ Using tarapo nas ta using a Karisto katale tadut pelek a mat, e mung parik kapa anguan mat an. Io, mat kala kovek luai i dual asi anguan saupai an ania.

¹⁰ Si kana mat kata mat ani rikek amatan sikei palau akorong. Sikei si to ke kapo to ia, kapo to ani God.

¹¹ Asukang a nami, mi kinle imi ta mitala mat pelek a rikek, na kana milapo to ani God si Karisto Iesu.

¹² Au asukang vang mi ago ta naung an ani rikek si saupai ani pukun po tameng korong ke na longlongongai ani kana keve vubuk madot rikek.

¹³ Mi ago ta sung lis ani keve palpal i pukun imi val keve bil asi visvis pakangai ani rikek, sikei mi sung asel imi taun a God val petau ila sounge pelek ani mat taun a to. Na asukang kapa mi sung asel ia ta keve palpal i pukun imi val keve bil asi visvis pakangai ani korong.

¹⁴ Using kapo tav ro ta rikek ka uli saupai animi. Arai kana milapo tauk i alilis roron ke, parik mipa ago neite saupai.

Taralapo asosokai si laulauan korong

¹⁵ Au nei, tara uli bil arikek lak kana using tara lapo ago neite alilis roron ke na parik ta neite saupai? Ka ago luai!

¹⁶ Sa, parik mipa nas ta man mi naung lisai pok tatami val keve asosokai taun a mang anu, nang milapo asosokai singina? Asukang ta man mila alis pok tatami si rikek, nia ka tak imi taun a

mat. Na asukang kapa si man mi alis pok tatami si longong aro, nia ka ausingai animi taun a korong.

¹⁷ Vola ro luai si God, using aino mitapo asosokai si rikek, sikei vingami katala taluang luai ani mi using a matan akalkalit ang kana mitala luk ia.

¹⁸ Mitala kala pelek a rikek na kana milapo asosokai si lau korong.

¹⁹ Napo mengen kana val kara lau ri vap si pakangai animi using a nas i pukun imi kapo ngau. Anangan mitapo uli sung asel ani keve palpal i pukun imi ani ka asosokai si visuk na putuk saupai si keve taun. Sikei kana vang mi sung asel iria asi kari abis ani lau korong, ani mi vap daus luai ke God.

²⁰ Si pangau ang anangan mitapo asosokai si rikek, na mitapo misag ani keve saupai i lau korong.

²¹ Au, saka uai roron i taun ang mitala ngumut ia si keve bil ang kana milapo mese singina? Pua, akamusai i keve bil aongos ang, nang mat.

²² Sikei kana vang using milapo kalakala pelek a rikek, milapo asosokai si God, uai ang mitala ngumut ia kapo aselenai animi ani mi vap daus kakana, na mi atogon a to asikei.

²³ Using a seupok i rikek, mat. Sikei alilis po kovek i samui ang si God, to asikei si Karisto Iesu kara Volava.

7

Kankanuai i mengen le si sinsinong i osongon

¹ Au, parik lak mipa nas keve tungag? Napo mengen a vap kipo nas a saupai. Mipo nas ta

saupai kapo teng akit a igenen si pangau ang kapo to singina.

² Man a aina kapo osongon, saupai i osongon kapo got akit ia si pangau ang kana tauan kapo to singina. Sikei man kana tauan ka mat, aina ang kala taluang pelek a saupai i osongon.

³ Kapo asukang ta man a aina ke kan osongon pok ta mang tauan si taun kana tauan kapo to lak, tara kin ia ta kapo putuk osongon. Sikei man a tauan ang kataala mat, kala taluang pelek a saupai i osongon na man kan osongon ta mang tauan, e iang parik kapa putuk osongon singina.

⁴ Asukang palau keve tungag, nami mitala mat pelek a saupai si mat, ani Karisto nia akorong ka atogon imi, na mila kakana, ke iuang kataala tadut pelek a mat, ani tara uai ta matan uai ang ani God.

⁵ Using taun ang a vubuk rikek i pukun katapo teng ira, e iang saupai kala solo atadut a vingara si abis ani keve lau rikek ta pukun ira. Na uai ina, mat.

⁶ Sikei kana, taratala mat pelek a gogotan neite saupai, na taralapo kala pelek a sa katapo pis ira. Ani tara abis si selen tanginang si Malanganto, na parik ta si selen kavang si keve saupai ang kita salik ia.

Kata mela goeng ira na rikek

⁷ Au, tara mengen ta sa kana? Saupai kana, nia na rikek? Ka ago luai! Tutuman man katapo kovek i saupai, nala kun vongvong kapa ani rikek. Asukang ta man kata kovek i saupai ta, **Ku ago ta mangal musik an**, nala kun vongvong kapa ani bil ke mangal musik.

⁸ Sikei rikek katala sabonai pangau ania nei keve sauspai ke, na kala ariukai alak ani main ta mangal musik e vingag. Asukang a man kapo kovek i saupai, rikek nia kapo matung mat palau.

⁹ Aino, parik lak natapa nas a saupai, natapo to aro. Sikei taun nala nas a atakun ang, au nala arai ta pua napo duk ta rikek na nala mat.

¹⁰ Na e iang nala arai ta atakun ang katapo matung si asapang anig, nia pok kame asereiai ani kag mat.

¹¹ Asukang ke ta rikek katala sabonai pangau nei keve atakun ke na kala ariukai alak ani kana keve akipang asi kana raung anig neina.

¹² Asukang vang a saupai kapo daus, na atakun kapa kapo kun daus, korong na roron.

¹³ Au sa, bil po roron ang nang kata songo mat anig? Ka ago luai! Sikei ani rikek, asi kinle akorong ania ta rikek, nia kata asereiai ani mat anig le si sa kapo roron. Au na le si atakun, kala serei amalangas luai ta rikek, nia kapo rikek soliu a matan kinkintong.

¹⁴ Io, tarapo nas ta saupai kapo bil i malanganto. Sikei nau napo pukun palau. Au na rikek katala sel tatag na kana nalapo ago nei gogotan ina.

¹⁵ Au nambang a napo uli vongvong ta marai sa kalapo uli asukang ke anig, using a lau ang napo buk abis ania, parik nalapa abis ia, parik. Sikei nalapo uli abis ani lau ang napo mirik ania.

¹⁶ Na man a lau ang napo misag ani abis ania nanpo abis pok ia, si oring suke napo ainak ta saupai kapo ro.

¹⁷ Au asukang a parik nang ta nau napo abis a rikek ang, sikei rikek vopo ago ang singig.

¹⁸ Na e iang napo kinle luai ta napo kovek i ring bil roron kapo to si pukun ig. Using kantanem napo uli atogon vubuk madot si abis ani roron, sikei lak napo tav angkoai si vil korong ania.

¹⁹ Using parik napa abis korong a lau ro ang napo buk ia, sikei rikek ang natapo mirik ania, nang ninia name lapo abis pok ia.

²⁰ Asukang a man a lau ang natapo misag ania nanlapo uli abis pok ania, e iang kalapo malangas luai ta parik ta nau nang napa abis ia, sikei rikek vopo ago ang singig.

²¹ Au e iang nalapo kinle ta kapo uli asukang ke, man napo buk abis ani roron, rikek lenginang kame lapo tutu asung.

²² Ane nei vingang luai napo maramarak ani kana saupai a God,

²³ sikei nanpo kinle asukang ke ta saupai rikek si keve palpal i pukun ke kapo angvisvis ve lomlomonai i nei vangang ig, na kalapo got akit iau si saupai i rikek, nang kapo ago si keve palpal i pukun ig.

²⁴ Pua nau ko na igenen malum ke! Si vang kana ka akala korong iau pelek a pukun i mat ke?

²⁵ Napo posong aro luai ani God si Iesu Karisto kara Volava! Au na kalapo asukang ke, nau akorong si lomlomonai ig, napo uli buk angasik ani saupai si God, sikei si pukun nanpo angasik pok si saupai i rikek.

To nei Malanganto

¹ Asukang a parik kapa anguan atogon saupai i mat an aniria kipo angtoyon ve Karisto Iesu.

² Using le si Karisto Iesu, saupai i Malanganto vo lis ta to ang katala akala iau pelek a saupai i rikek na mat.

³ Io, kapo asukang ke, sausaupai katapo kovek i dual asi akala anira, using a keve lau rikek i pukun kitala karaunai ania. Sikei God kata akala ira asukang ke, kata asok akorong kana nat asi kana me luk ani pukun val ri vap, taun kata sunguk a visuk i kari rikek, kala asukang val nia na seupok i rikek. Au na e iang kala poso saupai ta igenen ke, rikek, voiang kapo uli takai ani pukun ke, ka mat.

⁴ Ani tara, vap po auai ve Malanganto na parik ta vubuk rikek i pukun ke, tara uli abis ani lau korong angkokoai val mengen korong i saupai.

⁵ Using a vap ang kipo ainak ani keve vubuk rikek i pukun, nambang ria kipo uli atung ani kari lomlomon si pukun palau ke. Sikei vap ang kipo ainak ani Malanganto, ria kipo atung kari lomlomon si keve bil i Malanganto.

⁶ Au mi arai, si atu lomlomon alava ta keve vubuk rikek i pukun, mat kapo ago singina. Sikei si atu lomlomon using ani Malanganto, e iang to na luai kapo ago singina.

⁷ Using a igenen vopo uli atu lomlomon taun ani keve vubuk rikek i pukun kapo angualai ve God na parik kapa longong si kana saupai. Tutuman luai parik kapa angkoai si longong.

⁸ Au na ria vap ang a laulauan rikek i pukun kapo ausingai aniria parik luai kipa angkoai si

auruk ani God.

⁹ Sikei nami, parik mipa usiusing a keve laulauan i pukun. Milapo usiusing a avibisan i Malanganto. Io man kapo tutuman ta Malanganto i God kalapo sinong singimi. Na man a mangsikei kapo tav atogon ani Malanganto i Karisto, parik kapa igenen ke Karisto.

¹⁰ Sikei man a Karisto kapo to singimi, kantanem a pukun imi kalapo mat marai rikek, sikei lak si malanganto imi mipo to using a vilvil akorong ang.

¹¹ Au na man a Malanganto i vo tak atadut pok ang ani Iesu pelek a mat kapo ago singimi, nia akorong pok a vo tak atadut ang ani Karisto Iesu ka vil ato na pukun po tameng palau ang si kitmat i Malanganto ina, nang kapo ago singimi.

¹² Asukang vang keve tungag, tarapo atogon telan, sikei parik ta si pukun na asi abis usiusing ani kana keve vubuk rikek, parik.

¹³ Using man mi telan si keve vubuk rikek i pukun ang, nami asi mat. Sikei man mi dunguk suai ani mamain ta avibisan rikek i pukun ta kitmat i Malanganto, mi to.

¹⁴ Using ria Malanganto i God kapo ausingai aniria, kipo inatus si God.

¹⁵ Using a Malanganto ang mitala luk ia, parik kapa got akit imi asi kami asosokai palau na mi leng, parik. Malanganto ang mitala luk ia katala kinle imi ta milapo inatus, na e iang tarapo angkoai si songo ania ta Aba, Tama.

¹⁶ Malanganto akorong nia kapo angainakai kuvul ve malanganto ira ta tarapo inatus si God.

17 Au na man taralapo inatus si God, e iang taralapo taukai kapa i kana togtogon. Togtogon ang si God, voiang tara kuvul ve Karisto, taralapo tauk ina. Au na ka ro ta man tara kui ve Karisto, e iang tarala angkoai si luk kuvul ve nia si ro i kana miminaungan.

Miminaungan ang lak kakara

18 Using napo arai ania ta mamain ta kui i taun ke kipo palau, using si alalangtongai aniria ve miminaungan ang ka serei anira, kapo soliu luai.

19 Arai, kana asisinong a God kipo atu talinga ta angisan ka akalit amalangas ta kana inatus.

20 Using God katala saupai ta ki tung tapai si mese. Parik ta riria kitapo buk ia asukang, parik. Ke God akorong ta pipilak aniria, velai ani kana atumata

21 ta ka akalakala lak iria pelek a saupai i kui na pukun vok, ane si kalakala miminaungan ang ke inatus si God.

22 Using tarapo malangas ta asisinong aongos ke kita lapo uli aloi ta kui val kui i ingus, le kabang le tung lak kana.

23 Sikei parik ta asisinong papalik kipa kui. Tara kapa, vap ke voiang tarapo ainoai i matan uai i Malanganto, tara kapa, pakangat ira kapo kui kaisap kati ani taun ang God ka samui suai aongos ani pukun ke, le ani tara serei inatus i aumata ta God.

24 Using si lomlomom akoai taratala sapang. Sikei man taratala tun a bil ta matara, nang parik ta lomlomom akoai. Si nang kapo lomlomom akoai ani bil katala tun ia lenginang?

²⁵ Sikei man tarapo lomlomon akoai taun a bil tarapo tav arai lak ania, e iang tarapo tung aro kokoai velai ani uruk.

²⁶ Asukang kapa, Malanganto kapo pakangai anira si kara ngau, using parik tarapa nas aro luai ani selen na saka nem an tara sokotuk ia. Sikei Malanganto nia akorong kapo sokotuk anira velai ani tameng luai i nanasai na lomlomonai voiang kapo tav angkoai si posong korong ania ta ngur.

²⁷ Au na vopo arai korong ang ani vingara kapo nas kana lomlomonai a Malanganto. Using a Malanganto kapo sokotuk anira, kana patvap a God, angkokoai val vubuk si God.

²⁸ Au na ria kipo buk a God, tarapo nas ta si keve bil aongos, God ka abis asereiai ani roron taun a vap ang katala songo iria angkoai val kana lomlomonai.

²⁹ Using vap ang nang kata nas aino iria, katala akanangai kapa aniria ani ka iton iria val kankan-uai i kana nat, ani nat ang ka matavunim nei liuan i keve tasina.

³⁰ Au na ria katala akanangai aniria, katala songo kapa iria. Na ria kata songo iria, katala vil akorong iria. Au na ria kata vil akorong iria, katala sunguk alakat iria na kilapo mang.

Kana roron a God

³¹ Au, asukang vang a tara mengen ta sa si keve bil ke? Man kana na God ve tara, nei a si kame sualpok ira?

³² God parik katapa teng akit kana sikei a nat, sikei kata asel tatana ani ka mat anira aongos. Au na man katala alis ta kana nat, ka kit ania e voi si lis aro anira kuvul ve kana nat ta keve bil aongos?

³³ Vap ang a God katala songo iria, si ka tupang palau iria? God nia pok vopo vilvil akorong ang?

³⁴ Kotok, si ka saupai aniria asi kari mat? Karisto Iesu vo mat ang? Vo iuang God katala tak atadut ia? Nia kana kalapo sinong e palso i kungana i God? Kana kapo tung i sokotuk anira e matana i God? Parik.

³⁵ Parik kapa atogon mangsikei a bil kapo angkoai si pagal anira pelek kana vinga ro a Karisto. Amiming parik. Mamaiten parik. Vilvil akui, kovek i pok, varas, puka, samele, aongos parik.

³⁶ Val salsalik kapo mengen, **Marai im puka kapo tung asung imem, le tenei vaik tung tenei ngelik. Kipo ararai animem val sipsip asi ngarongok.**

³⁷ Sikei, kantanem a keve bil aongos suke ki serei, sikei tara tarapo soliu luai si kara dual le si vopo ngorem ang anira.

³⁸ Using napo nas aro ta mat, to, ri angelo, mamain ta malanganto kitmat, keve bil i taun ke vo i taun ang lak e no, mamain ta madot,

³⁹ sa kapo lakat luai vo lulungai luai, na mang saka keve bil an i asisinong, ria aongos ki tav angkoai luai si ang taliungai anira pelek kana vinga ro na God, si kara ang togon ve Karisto Iesu kara Volava.

9

Vinga tangisan si Paulo ani ri vap Israel

¹ Napo mengen atutuman e matana i Karisto. Parik napa kapau. Tukul bung i kag lomlomonai

nia kapo auai luai ve posong ke napo posong ia e mete Malanganto Gogoai

² ta napo atogon a mamakus tavirimok. Na vingag kapo tameng luai ta kui si keve taun aongos.

³ Kata lapo angkoai luai ani nala sokotuk ta nau naka tung asi mat, na naka tapagal pelek a Karisto, ninia vo asereiai ani vilvil ato si mamain ta tungag tutukai i kag matan vap,

⁴ ri Israel. Ria vap ke voiang a God katala pilak iria ta kipo inatus i aumata. Kakaria na mang po miminaungan ang. Kakaria na keve angainakai ang, kakaria na saupai ang, na laulauan i soturungai, na keve palapalatung.

⁵ Kakaria na keve vap lava to aino ang. Le singiria patvap ang kana na igenen i akanangai ke kala serei. Ninia kapo God ani asisinong aongos ke. Alatun kakana asikei. Tutuman luai.

⁶ Sikei parik kapa asukang ta mengen si God katala sakap, parik. Using ria aongos parik kipa Israel tutuman using kita kovol si ri Israel, parik.

⁷ Parik kapa kipa inatus si Abaram using kita kovol singina, parik. Using **le si Isak, au na matan tus im ki sunguk a asan im.**

⁸ Au na supsupai ina asukang ke, inatus ang si God, parik kipa inatus i pukun, parik. Sikei, inatus i serei ang le si kana palapalatung, ria vanang God kapo taot iria ta inatus.

⁹ Arai, palapalatung ang kapo asukang ke, **Si taun asukang ke name serei pok na Sara ka atogon nat.**

¹⁰ Na parik ta nia palau nang, sikei Rebeka kapa kata atogon kana lua si sikei a tauan, tamara Isak.

¹¹ Sikei kantanem i po tav ingus lak ani lua ke, na parik kilongtapa siang lak si abis ani lau roron na lau rikek, lenginang kana lomlomoni ro na God kata lapo matung ta ka pilak a si irilong. Na parik katapa pilak using a mamain ta avibisan si sikei, parik. Sikei le si kana vubuk a vopo songo ang.

¹² Au le iang vanang rinarilong kala luk a mengen ta, **Anu tuan ka asosokai si kiu.**

¹³ Val salsalik kapo mengen ta, **Natala buk alava na Iakov, sikei Esau nata misag ania.**

¹⁴ Au nei vang kana? God ke kana kapo tav atutuman? Ka ago luai!

¹⁵ Arai ani kana mengen ani Moses, **Naka ngorem a si napo buk ngorem ania. Na naka lomom tangis a si napo buk lomom tangis ania.**

¹⁶ Au na parik nang kapa tukulai ina si vubuk vo agusa si ri vap, parik. Sikei kapo tukulai ina papalik si kana ngorem a God.

¹⁷ Arai ani mengen nei salsalik taun a Parao, **Tukulai i kag solo atung anim, si oring ke palau ta naka akalit amalangas ua ta kitmat ig e pukun im, ani ki akusku amalangas ta asan ig e kuli rina aongos ke.**

¹⁸ Au, mi arai kapo vinga ro taun a sikei na kapo vil akit a vingana i mang anu, angkokoai si kana vubuk akorong.

Kana marala na God ve kana vinga ro

¹⁹ Vei ta sikei kapo buk sui pok anig asukang ke, “Man parik tarapa angkoai si gel ani kana vubuk, marai sa kapo uli porot anira si kara keve rikek?”

²⁰ Au iuang, numai kupo saka igenen ani ku mengen tatapokai ani God? Saka bil an i pulpul kapo angkoai si sui pok ani vo pulpul ang ania ta, “Marai sa kuta pulpul iau asukang ke?”

²¹ Au man a katakai i pulpul avubus kapo buk pulpul ta mang avubus le si sikei palau a vuk roe, asi abis ani keve abis roron papalik, na mang avubus ani ki abis a mang keve abis pulakai tatana, au sa igenen ang parik kapa atogon roron ta ka pulpul using kana lomlomonai akorong?

²² E, kapo sa? God parik kapa atogon roron asi akalit ta kana marala na kana kitmat? Sa, parik kapa atogon roron asi kokoai ananap ani keve avubus ang kipo tung asi goeng lak?

²³ Au man kapo abis ia asukang asi akalit ta tauia i kana miminaungan si keve avubus i kana ngorem, voiang kata itoiton aino iria ani kian atogon a miminaungan ang, sa parik kapa ro?

²⁴ Tara palau a vap ke katala kun songo anira. Na parik ta ri Iudaia papalik, sikei ri vap i ngising kapa,

²⁵ val katala mengen si Osea ta, **Vap ang parik ta kakag, naka posong iria ta kag vap. Na aina ang natapo misag ania, naka posong ia ta kag aina ro.**

²⁶ **Na si rina ang kata mengen iria ta nami parik mipa kag vap, nang palau pok e iang ka songo iria ta inatus i God vopo to ang.**

²⁷ Esias katapo songosongo ani ri Israel asukang ke, **Kantanem a tataot i Israel kapo duk val kone i ngerelo, sikei lak ring men lik palau iria ki an sapang.**

²⁸ **Using a Volava ka poso tok sumasuma luai**

ani kana marala kuli rina, kovek i mang sa.

²⁹ Asukang palau val Esias kata posong aino ta, **Man a tulava i petau i visvis parik katapa lomomon suai ani rukun lik i matan tus ira, oro tarala asukang palau val ri Sodoma ve Gomora.**

Ri Israel na akus ro

³⁰ Au tara mengen ta sa kana? Asukang ke, vap i ngising kita tav agusa using ani vilvil akorong na kila sabonai korong ania. Na vilvil akorong ang kapo kokelai kuli lomomom.

³¹ Sikei ri Israel kita agusa using a vilvil akorong ang kapo kokelai kuli saupai. Sikei parik kitapa angkoai si using aro ani saupai.

³² Au marai sa? Using parik kitapa gule si selen i lomomom. Kita gule si selen i lomomon alava ani kari mamain ta avibisan. Au na e iang kila savang si iat vopo asavang kak ang.

³³ Val mengen i nei salsalik kapo mengen ta, **Arai, nala asinong a iat ke e Sion, ki savang singina. Na iat ke, ki mirik luai ania. Na nia kapo lomomom si iat ke, ka tav duai ani mese.**

10

¹ Keve tungag, kag vubuk lava nei vingag na sokotuk ani God ta ki sapang.

² Using napo nas ta kipo agusa alava luai ani God, sikei parik kipa nas ta kipo aupele si selen kapo rikek.

³ Parik kipa kinle ta vilvil akorong ke kapo serei le si God. Kitala atokngai si using ani kakaria ta selen akorong na parik kilapa asel pok tataria si God ani ka vilvil akorong iria, parik.

⁴ Au, Karisto nia kapo atapunuk a saupai ang, na ria kipo lomlomon God ka taot iria ta kipo korong e matana.

Vilvil ato ani ri vap aongos

⁵ Moses kata amalangasai nei salsalik ani vilvil akorong kuli saupai asukang ke, **Igenen ang kapo usiusing aro ia, ka to singina.**

⁶ Sikei vilvil akorong po kokelai kuli lomlomon ang kapo antok ta, **Ku ago ta lomlomonai musik an nei pakangat im ta si nang ka palak ane metekuku?** asi an songo asiang ani Karisto.

⁷ Vo **si nang ka pasiang ane nei mata lulungai?** asi an songo alak ani Karisto pelek a mat.

⁸ Sikei kapo saka posong an nang? Kana asukang ke, **Mengen ang kapo ago e ngurum, na e pakangat im.** Nia palau nang a mengen i lomlomon ang namempo akuskus tatana.

⁹ Using man a ngurum ka posong amalangas ta Iesu nia na Volava, na ku lomlomon nei pakangat im ta God kata tak atadut ia pelek a mat io, numai ku sapang.

¹⁰ Using a igenen kapo lomlomon ta pakangat ina, e iang ka luk a vilvil akorong ang. Au na nia kapo posong amalangas ta nguruna kala luk a vilvil ato ang.

¹¹ Val mengen nei salsalik kapo mengen ta, **Man ta sikei ka lomlomon tatana, parik luai kapa angkoai si duai ani mamaila.**

¹² Using kapo kovek luai i angpetpetekai nei liuan i ri Iudaia ve ri Elas. Volava kapo sikei palau a Volava ani ri vap aongos, na kapo atautauia iria kipo songo papakangai singina.

13 Using man a sikei ka songo papakangai si asan i Volava, ka sapang.

14 Au ki saka songo papakangai an singina man parik kipa lomlomon tatana? Au na ki saka lomlomon an tatana man parik kitapa longong lak a akus ina? Na ki saka longong an man kapo kovek i igenen i akuskus tatana?

15 Au ki saka akuskus an man parik kitapa asok vap? Val salsalik ang kapo mengen ta, **Vola roron luai ta paspasal si petau po serei ta akus ro ke.**

16 Sikei parik ta ria aongos kitapa using a mengen i akus ro. Arai ania si mengen si Esias ta, **Volava, si kana kala lomlomon ta kalingamem?**

17 Asukang a lomlomon kapo tukulai ina si longong mengen, na mengen ang kapo tukulai ina si akuskus ta Karisto.

18 Naka sui tapai. Sa, parik lak kana kitapa longong? Pua lenginang! **Kalingaria katala serei kuli rina aongos, na kari keve mengen katala pasal si mamain ta rina asip.**

19 Naka anguan sui an kapa. Ri Israel kana parik kitapa nas? Arai, aino Moses kata antok ta, **Naka solo amanas a vingami asi kami marala musik ani vap ang naka buk iria, vap ang parik kipa matan vap i pilak. E, naka vil amarala luai animi ta kag lau roron ani vap ang kipo tav malangas.**

20 Au na Esias kata kun mengen alava asukang ke, **Vap po tav gulegule ang anig, kitala sabonai anig. E, natala akalit pok tatag singiria vap po tav sui gule ang tatag.**

²¹ Au na taun ri Israel akorong kata posong asukang ke, **Taun vunga luai natala sesel ta ngono kungag taun a vap longogel na vinga kitmat ang.**

11

Karakarang i petau Israel

¹ Au man asukang, naka sui. Sa kana, God katale sinong taliung kana vap? Ka ago luai! Using nau kana napo kun igenen i Israel. Nata polok si Abaram. Na kag patvap, Beniamin.

² Sukana, God parik katapa ngangataliung kana vap voiang kata nas aino iria, parik. Vei nganing mipo tav nas ani mengen i nei salsalik Elias katapo tang akurai ani God ta ri Israel?

³ Volava, **kitala raung kam mamain ta katakai i kus amalangas, na kila goeng suai ani keve pata ipo sula serei singim. Nau papalik kana nalapo ago na kipo gule iau kapa asi kun raung anig.**

⁴ Au na God kata saka ngenget an ania? **Pua, iuang, natala teng ato na 7,000 na igenen anig na parik kitapa sovusulai si Bal.**

⁵ Asukang vang a kapo tav petekai si taun ke ta karakarang i petau katale songo iria ania le si kana roron.

⁶ Au na si roron ang, parik kapa anguan tukulai ina le si keve avibisan, parik. Using man kata asukang, roron ke parik kalapa tutuman.

⁷ Au nei vanang? Asukang ke. Bil ang ri Israel kitapo gule ia parik kitapa sabunai ania, sikei ria

papalik vap ila pilak ang. Au na mang matan ang kata vil akitmat a vingaria.

⁸ Val kitala salik ia ta, God katala lis iria ta rot punuk, na mataria asi kari ago ta arai an, na talingaria asi kari ago ta longong an, tung si taun ke.

⁹ Na David kata antok ta, Kapo ro, kari keve matan angan ka bil val iviving na liliangus. Ka asukang val tukul asi asavang aniria. Io, kapo kari seupok vanang.

¹⁰ Kapo ro, mataria ka vong ani ki tav arai korong, na ki tonglu asikei.

God katala vil ato kapa ri vap i ngising

¹¹ Asukang a naka sui. Au si kitala savang asi kari siken a matung an e iang? Parik luai! Sikei using marai kari lau rikek, au ri vap i ngising kila luk a vilvil ato ang, ani ki mangal iria singina.

¹² Au na man kari lau rikek kapo supsupai ina ta tauia ani kuli rina, na man kapa kari ngau ka asereiai ani tauia taun ri vap i ngising, pua, vei sa pala ta tauia ang e mung si man kimela sinong tapunuk aroron aongos.

¹³ Napo mengen kana taun imi, ri vap i ngising, using nau a aposel animi akorong. Asukang a telan ke napo uruk alava luai singina.

¹⁴ Nganlak nala angkoai si akaisap ani vingaria i kag vap asi kari mangal animi, na nala ato korong a mang matan iria.

¹⁵ Using man a sinong taliung ke aniria, kata tukulai ani kuli rina si sinong angtalangai pok ve God, au na man a God ka sesel pok iria, kala saka

bil an? Pua, kala asukang val igenen kata mat na kala to pok!

¹⁶ Using man a ainoai i palpal i alilis ang kata daus, au alilis aongos ang ka kun daus kapa. Asukang palau ta man a naging kapo daus, ngakan aongos ina ka kun daus.

¹⁷ Au, na man a mang matan ngakan God kataa putuk suai aniria, na numai a tutusung i elaio kei kata adokot alak palau ua asi sakol aniria, ani kume kun luk laman kuvul ve ria si elaio i sukal ang.

¹⁸ Nas aro, ku ago luai ta alalakas taunai aniria mang matan ngakan ang. Using man kupo buk alalakas, lomom akit ia, numai parik kupa teng akit a naging, sikei naging nia kapo teng akit ua.

¹⁹ Io, e iang kula angkoai si mengen nganing ta, “Parik. Kata putuk suai nang ani keve ngakan ang asi kana me adokot alak anig!”

²⁰ Io, kapo tutuman kam mengen. Sikei, kata putuk suai aniria marai kari tav lomlomom. Au na numai kam lomlomom nang kapo teng ua. Ku aiveven ua, ago ta alalakas an, sikei ku leng.

²¹ Arai, God parik kata lapa angarimai ani keve ngakan akorong i elaio i sukal. Au na kamela kun angarimai anim si sa?

²² Au, ku arai aro ani kana papakangai roron a God, na ani kana vinga manas kapa. Man ku arai aro kana vinga manas kapo kakaria kitala uak pelek ia, sikei taun ua ang, God ka pakangai aroron luai anim man kupo ago akitmat lak si kana roron. Au na man parik, ka tiltok suai anim kapa.

²³ Si mang oring kapa, man ria vap ila til tok

suai ang parik kipa anguan ago akitmat an si tav lomlomon, God ka adokot pok iria. Using nia kapo angkoai si abis ania asukang.

²⁴ Man numai, kutapo ngakan i elaio kei, val kapo tutuman, na God katale til tok suai anim, na kamela adokot pok ua si elaio i sukal, sikei parik ta kam tungtungan akorong, pua, ka kalakala luai ta God ka adokot alakai pok ani keve ngakan aino ang si ainoai i ei ang pok.

Ri Israel aongos ki sapang

²⁵ Mi arai aro keve tungag, using napo misag ani mi vongvong ani tutuman i mengen mumun ke, vei nganing mila kapau pok imi ta mipo vap nas. Kana vang. Ri Israel ki nasai tapai ani vinga kitmat si vuk pangau ke tung si tataot kirol aongos i vap i ngising kime kun palak aroron.

²⁶ Au le vanang ri Israel aongos ki sapang. Val mengen nei salsalik ta, **Vo asapang ka serei le Sion. Na kame mus suai luai ani lau rikek si ri Iakov.**

²⁷ **Kana kag palapalatang kuvul ve ria si taun ang naka asalak suai ani kari keve lau rikek singina.**

²⁸ Si oring ani akus ro, kipo uli petau ania marai imi. Sikei, si kana pipilak akorong, vingana kapo uak taun lak iria marai keve tivuria aino.

²⁹ Using man a God katale alilis na kala pipilak, parik kapa angkoai luai si anguan sakol lomlomonai an singina.

³⁰ Kapo asukang palau val nami, aino mita longogel a God, sikei kana katale ngorem imi marai kari longogel.

³¹ Au kapo asukang palau ta si oring ang kitala kun longogel ia, si longogel ang ki kun sabonai ani ngorem ang mitala sabonai ania.

³² Pua God katala got akit a ri vap aongos asi kari longogel, asukang ani ka akalitai pok aniria aongos ta kana ngorem.

³³ Pua, lulungai i kana tauia, kana masam matukal, na kana nas a God. Tara saka atatai aroron an ta kana keve lomlomoni? Tara saka nas aroron ani kana keve selen?

³⁴ Using **si vang kana kata sili korong tapai ani vangang ina i Volava? Si kana kapo atatai korong ia?**

³⁵ **Si vang kana kata alis aino ia ani kame ngenget pok ia?**

³⁶ Pua, using le singina keve bil aongos kata serei. Nia kapo tukulai i keve bil aongos na nia na akamusai i keve bil aongos. Kakana ta miminaungan asikei. Tutuman luai.

12

To tanginang le si angtoyon ve Karisto

¹ Asukang keve tungag, napo sokotuk aro imi si roron ke si God ani mi naung luai ta pukun imi asukang ta alilis kapo to i sula ane si God, voiang kapo daus na God ka maramarak ania. Ninia vanang kapo kami soturungai atutuman serei si God.

² Keve lomlomoni i kuli rina ki ago ta anguan takai animi. Sikei mi atolongon a God na ka sakolai animi asi kana vil atanginang ani lomlomoni imi, ani mi kinle korong kana vubuk a God, si sa kapo roron, kapo talupus na kapo korong luai.

³ Using si ro ke God kata alis iau tatana, napo buk mengen nei liuan imi aongos asukang ke. Ka ago ta siksikei imi ka lomon alava aro pok ia soliu kana atutung. Sikei ka kinle aino pok ia ani ka angkoai si kinkintong i lomlomon, voiang a God kataala pagal lis ia si siksikei.

⁴ Kapo asukang palau, tarapo atogon sikei palau a pukun na keve palpal ina kipo miang, na kari avibisan parik kapa sikei palau.

⁵ Kapo asukang kapa singira. Tarapo miang sikei tarapo sikei palau a pukun si kara angtoyon ve Karisto. Na tara aongos siksikei, tarapo angpapakangai val tarapo palpal i sikei palau a pukun.

⁶ Au na tarapo atogon a keve alilis angpetekai. Tara abis tataria angkoai si ro ang kataala alis ira tatana. Man a mangsikei kapo atogon a alilis asi mengen amalangas ta kalingana i God, kapo ro ka mengen amalangas angkokoai si kinkintong i kana lomlomon.

⁷ Man a alilis asi papakangai si pukun, kapo ro ka pakangai. Man a alilis asi atatai, kapo ro ka atatai.

⁸ Man a alilis asi asumsumal, kapo ro ka asumsumal. Man a alilis asi ararai ani inongos si mangmatan, kapo ro ka alis alava. Man a alilis asi ainoinoai, kapo ro ka ainoai aro luai. Na man a alilis asi ngorem, kapo ro ka ngorem velai ani vinga uruk.

Vinga ro angpokpokai

⁹ Lau i vinga ro ka atutuman. Mi mirik luai ani sa kapo rikek. Mi kamal akitmat si sa kapo roron.

10 Mi lomom angpokai ani keve tungami ta vinga ro tutuman. Mi mamaila alava angpokpokai ani mang matan imi, na numai ku ago ta uli laba an.

11 Mi ago ta marangan putuk an si kami aisog, sikei mi mang aro si malanganto imi nei liuan i kami keve papakangai ani Volava.

12 Mi lomlomom akoai velai ani uruk. Mi tung akit si vilvil akui velai ani kokoai ananap. Mi uli siang akitmat luai si sokotuk.

13 Mi pagal dong kana vap a God ta sa kipo inongos taun ia. Mi pakangai aro ani ri ososongan man kipo serei.

14 Au na ani vap po uli vil akui ang animi, mi poso alomonaus dong iria. Io, mi poso aro, na mi ago ta varas aniria.

15 Mi maramarak kuvul ve vap ang kipo maramarak. Na riria kipo tangis, mi tangis kuvul kapa ve ria.

16 Mi ago i angtunganan angpokpokai aro animi. Na mi ago ta tarak alava pok an animi, sikei mi rol imi ve ria kipo ago e kevkev. Mi ago ta lomom pok an animi ta mipo nas alava.

17 Mi ago ta ngenget pok an ani rikek ta rikek. Mi lomlomom aro aino ta saka selen an nia kapo roron luai e mataria i ri vap.

18 Ka ago ta tukulai an singimi na marala, sikei man kapo angkoai, ago velai ani marip ve ri vap aongos.

19 Kag petau ro, ngenget pok ka ago. Sikei mi ali pangau ani God na nia ka polpol animi ta kana marala. Using kita salik ia ta, **Kakag papalik ta ro asi marala pok. Nau naka ngenget.** Ke

Volava ta mengen.

²⁰ Sikei **man a vo marala ang anim kapo buk angan, ali pok ia. Na man kapo buk inum, ali laman ia. Using si lau ang nang kulapo gap akuvul a kalunga nini i kut e patuna.**

²¹ Mi ago ta atalipai an ani rikek ani ka karau-nai animi, sikei mi abis a lau ro ani lau ro ka karaunai ani rikek.

13

Longong singiria kipo teng a kirim i ainoinoai

¹ Kapo ro ri vap aongos ki longong singiria kipo teng a kirim i ainoinoai. Using kapo kovek luai ta ring kirim i ainoinoai kapo serei palau. God akorong nia kata asereiai aniria.

² Au singina, man a igenen kapo sual pok kari saupai ri ainoinoai, kapo misag ani kirim i atung ang ta God. Asukang a vap po vil ani lau asukang ke kipo songo amiming pok aniria.

³ Using vap kipo bil aro, parik kipa angkoai asi leng ani ri ainoinoai, parik. Sikei ria vap po bil arikek ang. Au sa, kupo buk kalakala pelek ani leng ani vopo teng saupai ang? Kanat, ku longong aro ia ani ka poso aro ua.

⁴ Using ke God nang ta igenen ipo abis kuvul si pakangai anim. Sikei man ku abis a lau rikek, ka koi luai anim ta ku leng using parik kapa teng palau a samele i visvis ang, kapo tung ani kana abis a God na ka vil akui a vap po abis ani lau rikek ang.

⁵ Asukang a kapo ro luai ta mi longong si mamain ta ainoinoai. Io, sikei parik using asi alele papalik ani mamaiten i saupai, parik. Sikei

using kapo tapasuk le si nas ro ang nei pakangat imi.

⁶ Nambang si oring ang na mipo uli samui takis kapa. Using ri ainoinoai nang ke God ta keve asosokai na kipo alis kari to aongos si abis ke.

⁷ Lis iria keve ainoinoai ta kari ngenget akorong. Man mita tav samui ani kami keve takis, kanat mi samui iria nang. Na man parik mitapa samui lak na takis i kami keve togogon mi samui iria. Au na man a sikei kapo koi a mamaila, mi mamaila ania. Man a sikei kapo koi a poso alava ani asan ina, mi poso alava ia.

Mi vinga ro taun imi angpokpokai

⁸ Mi ago ta atogon kope an si mang igenen, sikei mi uli atogon palau ani vinga ro angpokpokai animi. Using ninia kapo vinga ro taun a tungana ngerena, kalapo apunuk aro luai ani saupai.

⁹ Keve tubat asukang ke, **Ku ago ta putuk osongon an, ku ago ta daung an, ku ago ta ainau an, ku ago ta mata an**, na mang saka keve tubat an kapa kipo ago, kipo pakutan aongos si vuk mengen ke ta, **Ku vinga ro taun a tungam e ngerem val kupo vinga ro taun pok ua.**

¹⁰ Igenen vinga ro parik kapa vil arikek a mang anu. Sukana vang, lau i vinga ro kapo apunuk luai ani saupai aongos.

Kana taun a Karisto kalapo angasungai

¹¹ Au milapo nas ta lenginang kalapo taun animi asi kami tapangun pelek ani rot punuk. Using taratala lomlomon le kabang na kalapo angasungai luai kana kara vilvil ato.

¹² Na tenei vong kalapo buk pasal suai aongos na malangas kana kalapo angasungai si serei. Asukang a tara pataliung kara keve avibisan rikek i tenei vong, na e iang tara alak ira ta maus ipo visvis nei malangas.

¹³ Tara pasal val vap i malangas. Ka ago na apatpatkangar ve inum nio. Ka ago na putuk osongon ve keve laulauan visuk. Ka ago na angkiki ve vinga rikek musik.

¹⁴ Sikei mi amaus imi ta Volava Iesu Karisto, na mi ago luai ta itoitonai selen an asi uli auruk palau ani keve vubuk rikek i pukun.

14

Ago ta kinkintong an ani lau si tungam

¹ Igenen man kana lomlomon kapo tav matukal, mi sesel ia. Sikei, parik asi kami anggegelai ve nia.

² Mang igenen kapo arai ta keve pok aongos kipo ro si angan, sikei vo tav matukal ang si kana lomlomon kapo angan papalik le si matan pok palau i sukal.

³ Ka ago ta vo angan ang ka lomom arikek ani vo tav angan ang. Au na nia vo tav angan ang ka ago ta kiming an ani vo angan ang. Marai God nang katale kun sesel kapa ania.

⁴ Numai nang a si ani kume poso arikek a asosokai si mangsikei. Man kapo tung akit vo kapo uak, sukana ke kana volava akorong papalik ta bil. E, kapo koi ia ta ka tung, using Volava papalik kapo angkokoai si pakangai ania asi kana tung aro.

⁵ Mang igenen kapo naol ia ta mangsikei a taun kapo laba ani mang keve taun ang. Na mang anu kapo lomom ia ta keve taun aongos kipo angkokoai palau. E iang kapo ro ta siksikei ka lomom ro palau ta kakana ta lomlomoni ani saka taun an kapo angkokoai palau.

⁶ Au na igenen ang kapo nanauai ani sikei a taun ta kapo saka laba an, kapo abis ia taun a Volava papalik. Na vopo angan ang kapo angan velai poso aro ani God, asukang a kapo angan taun a Volava. Na nia kapa na vopo tav angan ang kapo kun abis ania taun a Volava na ka poso aro na God singina.

⁷ Asukang a kapo kovek ta sikei kapo to ania pok papalik. Na kapo kovek kapa ta sikei kapo mat ania pok papalik.

⁸ Using man tarapo to, tarapo to ani Volava. Na man tarapo mat, tarapo mat ani Volava kapa. Asukang a man tarapo to vo tarapo mat, Volava papalik nia ka tauka'i ira.

⁹ Arai, Karisto kata mat na ka to pok, ani ninia ka Volava aongos ani vap la mat ang kuvul ve vap kipo to.

¹⁰ Au numai vang kana, marai sa na kupo uli buk kiming ani tungam? Marai sa na kupo ararai kilis ania? Using tara aongos lak nang tara an tung e matana i kana sinsinong i saupai a God.

¹¹ Using kita salik ia ta, **Volava kata antok ta nau vopo to asikei ke napo posong ia ta tutuman luai ri vap aongos ki sovsulai taun iau, na mamain ta kalkalame ki posong amalangas kari alatun taun a God.**

¹² Asukang a e iang, kapo malangas luai ta

siksikei ira kan akuskus pok tatana e mete God.

Ago ta atung an ta bil asi asavang ani tungam

¹³ Asukang a tara kamus si lau i uli kiming angpokpokai anira pok. Sikei mi lomlomonai aro na mi ago ta atung an ta bil asi asavang ani keve tungami si kari selen asi pasal.

¹⁴ Le si kag angtogon ve Volava Iesu, napo nas aro luai ta kapo kovek luai ta mangsikei a pok kapo rikek singina akorong pok. Sikei kapo rikek akorong si igenen vopo lomom ang ania ta kapo pok i tubat.

¹⁵ Au na man a tungam kalapo kui marai pok ang kupo angan ia, parik kulapa anguan pasal an si selen i ngorem. Ka ago kam angan ka vil arikek a sikei ang voiang a Karisto kataala kun mat ania.

¹⁶ Asukang a ku ago ta naung an ta ki mengen arikek si saka nem an, numai kupo nas ta kapo roron singim.

¹⁷ Using si kana vainagoan a God, angan na inum parik kapa bil lava, parik. Sikei sa kapo mamaiten? Lau korong ve marip na uruk si Malanganto Gogoai.

¹⁸ Au na man ta sikei kapo abis pakangai ani Karisto velai ani keve laulauan suke, God ka maramarak ania, na ri vap kapa ki kun kinle ania ta kapo igenen ro.

¹⁹ Asukang vang, tara agusa using a keve bil ang kapo asereiai ani marip na ka asalak atung angpokpokai anira.

²⁰ Ago ta galang an ani kana abis a God marai mengen i pok. Keve pok aongos kipo ro asi angan, sikei man a mangsikei kapo angan a pok voiang

a tungana kalapo angkoai si uak singina, sukana kapo rikek.

²¹ Kapo ro luai ta ku tav angan sin vo tav inum vaen vo tav abis ani saka nem an voiang ka asavang a tungam.

²² Numai akorong, si lomlomon ang kupo atogon ia, kapo kakam ta bil nei liuan imilong ve God. Man kapo kovek i oring ani igenen asi kana kiming pok ania si lau ang kapo kinle ia ta kapo roron, vola ro luai.

²³ Sikei ninia kapo lolokovo na kapo angan, sukana kapo vil arikek pok ia using kalapo angan ta tav lomlomon. Using man ta sa parik kapa kokelai le si lomlomon, nang kapo bil rikek vanang.

15

Tara ago ta uli auruk pok an anira papalik

¹ Au kanat anira tarapo madot, kapo ro tara asalak aro na maiten i ngau singiria kipo tav madot, na tara ago ta uli auruk pok an anira.

² Kapo ro ta siksikei ira ka auruk a tungana ngerena ani kana kun roron na asi amamadotan ania.

³ Using a Karisto parik katapa auruk pok ia. Sikei asukang val mengen i nei salsalik ta, **Kari mengen i piliusai ang anim, kame lapo gon lakat kulug.**

⁴ Using keve mengen ang kita salik aino ia, kita salik ia si pinipini anira asi kara tung akit, na kapo asumsumal ira asi kara ago velai ani lomlomon akoai.

⁵ Kapo ro ta God vopo lis ta dual asi tung akit, na vo asumsumal ang animi, ka vil imi ani mi lomlomom sikei palau val kana vubuk a Karisto Iesu.

⁶ Asukang a si sikei palau a pakangat na kalinga mila amaus a God na tamana i kara Volava Iesu Karisto.

Akus ro ke kapo angkoai si ri vap lamutan kuvul ve ri ngising kapa

⁷ Au e iang vanang mi angrodoai aroron angpokpokai animi asukang palau val Karisto kataa songo aro alak imi taun kana maumausan a God.

⁸ Si oring ang napo mengen asukang ke. Karisto kata serei a asosokai rokot a ri lamutan asi tungai ani kana tutuman a God. Na asi vil atutuman kapa ani keve palapalatang roron ang God kataa amatung ia ve keve tivumem ri vap lamutan.

⁹ Na kapa, ani ri vap i ngising ki kun amaus ani God marai kana ngorem. Val mengen nei salsalik ta, **Asukang a naka alatun ua nei liuan i ri vap i ngising. Na naka tangamai ani asan im.**

¹⁰ Na kapo mengen kapa ta, **Nami ri vap i ngising, mi uruk kuvul ve kana vap.**

¹¹ Au na mang vuk mengen kapa ta, **Nami aongos ri vap i ngising mi alatun a Volava. Io, mamain ta matan vap anglok ki kun alatun ania.**

¹² Na Esias kapa, kata kun posong asukang ke, **Ka atogon lak a tutusung le si Iesai. Na nia ka tapasuk asi kana saupai ani ri vap i ngising. Na kari lomlomom akoai ri vap i ngising aongos, nia ka tukul bung ina.**

¹³ Kanat, kapo ro ta God vopo tukulai i lomlomon akoai, ka aruduk imi ta uruk ve marip si kami lomlomon. Au na e iang Malanganto Gogoai ka teng akit imi ani lomlomon akoai kame kamsarak e vingami.

Avibisan i akus ro kapo amaramarak a Paulo

¹⁴ Au nami keve tungag, nau akorong napo lomlomon tatami, ta nami akorong milapo duk luai ta lau roron na malangas tapunuk, na milapo angkoai si kun atatai angpokpokai pok animi.

¹⁵ Sikei napo salik kana taun imi velai ani mengen kitmat lik si mang matan lau, tukulai ina asi kag anguan singsingkamil pok an animi, lakat le si roron ke na God kata lis iau tatana

¹⁶ ani nau naka tung ani Karisto Iesu asi pakan-gai ani ri vap i ngising ta kana akus ro na God, ani ki asukang val alilis e kungag serei si God, na Malanganto Gogoai ka vil adaus iria na God ka kun naung aniria.

¹⁷ Asukang vang a si Karisto Iesu napo atogon a tukulai ina roron asi kag aminaung si sa keve bil an natala abis ia ani God.

¹⁸ Io, napo misag ani mengen ta mang keve mengen palau pulakai, sikei naka mengen papalik ta sa na Karisto katala apunuk ia singig. Asukang ke, ri vap i ngising kitala longong aro na God le si sa natala mengen iria tatana na le si mang matan abis nata abis ia.

¹⁹ Keve bil ke kita serei val ri akanangai na ri vilvil ataping le si kana kitmat a Malanganto. Asukang vang na tutapongai le Ierusalem na

aulitai aongos alak tung e Ilurikon natala akuskus asip iria ta akus ro i Karisto.

²⁰ Io, katapo uli kag vubuk lava ani nakan akus ta akus ro si keve rina ang parik lak kitapa nas a Karisto. Ani naka ago ta abis lakat an kuli kelkelai si mang anu.

²¹ Sikei, val mengen nei salsalik ta, **Ki arai lak, ria parik kitapa luk a akuskus ina. Io, ki nas lak, ria parik kitapa longong ia.**

Kana lomlomonai asi an arai ani ri Rom

²² Tukulai ina si keve telan ke na taun miang natala petpeteai palau ta me serei singimi.

²³ Sikei kana, using parik kalapa anguan atogon rina an anig nei keve palpal ke, na using kapa rukun matas miang natala uli vubuk alava asi me serei singimi, nalapo lomonia ta

²⁴ man nala pasal ane Sipania, nanla vokol tulimi. Napo lomlomon tatami ani mila angkoai si pakangai aro le anig, le ani nala rodo kag paspasal e mung i kara ago kuvul aro ang e iang.

²⁵ Sikei kana akorong si vuk pangau ke nalapo pasal tapai ane Ierusalem, asi kag an pakangai ani vap po lomlomon ang e iang.

²⁶ Using ri Makedonia ve ri Akaia kitala atogon a uruk roron asi asinong kuvul ani men papakangai ani ri vap logo kipo ago nei liuan i vap lomlomon ang e Ierusalem.

²⁷ Io, vap la uruk si po alis ang. Lak kapo tutuman ta kipo atogon kope lava singiria, using man ri vap i ngising kitala luk papakangai aino singiria si tauia i malanganto, kapo koi luai

vanang ta ki kun pakangai kapa aniria si tauia i pukun.

²⁸ Asukang a man nanla apunuk tapai ani telan ke, nanla alis suai ani kari men papakangai e kungaria akorong, io e iang nala pasal ane Sipania na nanla serei tul singimi vang.

²⁹ Io, napo nas ta si kag an serei singimi, nan serei velai ani atautauia tapunuk le si Karisto.

³⁰ Napo sokotuk aro imi keve tungag si kara Volava Iesu Karisto na si ngorem ang kapa si Malanganto, ani mi agusa kuvul ve nau, na mi lomona a God tatag si kami keve sokotuk.

³¹ Io, ani ka asapang iau pelek a vap tav lomlomon ang e Iudaia, na ani kag telan e Ierusalem, vap po lomlomon ang e iang kian luk ia velai ani maramarak.

³² Au na si kana lomlomonai a God, nanla serei singimi velai ani uruk na taranla atangingang kuvul ira.

³³ God i luai ka auai ve nami aongos. Tutuman luai.

16

Keve posong aro singiria vap duk e Rom

¹ Kag amalangasai ane singimi ta taura Poibe. Aina ke kapo mang sikei a katakai i papakangai nei kuvkuvulan e Kengkereai.

² Napo sokotuk ta mi songo aro alak ia val kapo sikei imi si Volava, nei selen talupus ang si vap lomlomon. Au na mi pakangai ania lakat si sa nganlak kala buk ia le singimi. Using ninia nang kata kun aunai i angasik aro luai ani ri vap duk kuvul ve nau kapa.

³ Napo alis kag posong aro si ri Piriska ve Akulas, ngono tungag si abis ke si Karisto Iesu,

⁴ kilongta buk mat asi pakangai anig. Au na parik nang ta nau papalik napo posong aro, sikei keve kuvkuvulan lomlomom si ri vap i ngising kipo kun maramarak aro luai anirilong.

⁵ Napo alis kag posong aro kapa ane si kuvkuvulan po ago kuvul ang nei karilong lu. Napo alis kapa kag posong aro si mang tungag roron ang ta Epaineto, kata ainoai luai i igenen si lomlomom ta Karisto nei palpal Asia.

⁶ Napo alis kag posong aro kapa si kata Maria, nia abis aro alava si pakangai animi.

⁷ Napo alis kag posong aro si Andaroniko ve Iunias, ngono igenen ke le si kag matan vap, na kilongtapo ngono tungag nei lu i akangbat. Kilongpo atogon asan nei liuan i mamain ta aposel, na kilongta angtogon aino ve Karisto anig.

⁸ Napo alis kag posong aro kapa si Ampiliato, igenen ang natapo buk aro luai ania mete Volava.

⁹ Napo alis kapa kag posong aro si Urbano kapo tungara si avibisan ke si Karisto ve mang tungag ro ta Sitakus.

¹⁰ Napo alis kag posong aro si Apeles, pua nia na igenen dual luai e mete Karisto nei liuan i atoktokngai. Napo alis kag posong aro kapa si vap i nei lu ang si Aristobulo.

¹¹ Napo alis kag posong aro si Erodion, igenen ke le si kag matan vap. Napo alis kag posong aro si vap i nei lu ang si Narkiso, ria kipo ago e kungana i Volava.

¹² Napo alis kag posong aro kapa si ngono aina po abis ke ani Volava, ri Turupaina ve Turuposa.

Napo alis kag posong aro si taug roron ta Persis, vo kun abis alava ke ani Volava.

¹³ Napo alis kag posong aro si Rupo, kapo mangsikei a igenen talupus luai mete Volava. Au na ane si rinana i iuang voiang kapo kun rina kapa.

¹⁴ Napo alis kag posong aro kapa ane si ri Asukirito, Pelegon, Eremes, Patarobas, Eremas na mang keve tungara po ago ang ve ria.

¹⁵ Napo alis kag posong aro kapa ane si ri Pilol-ogo ve Iulia, ri Nereus ve tauna, na ri Olumpas kuvul ve vap lomlomon aongos po ago kuvul ang ve ria.

¹⁶ Mi alis angpokpokai animi ta posong aro velai ani lulus daus. Au na mamain ta kuvkuvulan aongos si Karisto e ke kipo alis kari posong aro taun imi.

¹⁷ Napo akokos imi keve tungag asi kami ararai aro si vap po uli tutupongai ani lauluan asi pagal ani ago, na kipo amatung liliangus bat kami selen. Liliangus ang kapo anggegelai ve akalkalit ang mitala luk ia. Mi pasal akipai pelek iria.

¹⁸ Using matan vap asukang nang kipo tav angasik ani kara Volava Karisto, sikei papalik taun ani kari keve vubuk siksikei. Kari keve kalinga marip velai ani kari keve bui aro kapo angtaliungai luai ani pakangat i vap po tav nas aro ang.

¹⁹ Au na vap miang kitala nas kami lauluan i longong. Asukang vang a nau napo aunai i maramarak animi, sikei napo buk imi ani mi nas aroron a saka nem an kapo ro na mi tutaliung luai ani sa kapo rikek.

²⁰ Kalapo angte na taun, God i marip ke ka komengai luai ani Satan neite keve kakimi. Roron si kara Volava Iesu singimi.

²¹ Timoteo, igenen vo abis kuvul ke ve nau kapo alis kana posong aro taun imi. Asukang kapa ri Lukio, Iason na Sosipatoro, volo igenen ke le si kag matan vap.

²² Au na nau, Tertio, vopo salik ani panbuk ke, napo alis kapa kag kun posong aro taun imi e mete Volava.

²³⁻²⁴ Gaio igenen vopo aiveven aro ke anig kuvul ve kuvkuvulan aongos ke kapo kun alis kapa ani kana posong aro taun imi. Au na Erasto katakai i aiveven kapkap nei rina ke kuvul ve Kuarto mang tungara, kilongpo kun alis ani karilong posong aro kapa taun imi.

Paus alakat a asan i God

²⁵ Nia vopo angkoai si teng akit animi, val akus ro i Iesu Karisto natala akuskus imi tatana, val asangai i mengen ang kata ago mumun le kabang le,

²⁶ sikei kana kalapo serei amalangas luai, na le si keve salsalik si ri katakai i kus amalangas, mamain ta matmatan vap aongos kilapo nas ia, asukang val asok si God vo to asikei ke, ani ki longong si mengen i lomlomon,

²⁷ io, nia papalik kapo God masam, kakana na urmaus asikei si Iesu Karisto. Tutuman.

**AKUS RO NA PALATUNG TANGINANG ANI
IESU KARISTO**
**Genesis, Ruth, Jonah, and The New Testament in the
Tungag Language of Papua New Guinea**
**Sampela hap Buk Baibel long tokples Tungag long
Niugini**

Copyright © 1998, 2011 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Tungag

Dialect: Tungag

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-08-19

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 28 Dec 2024 from source files dated 31 Aug 2023

5b87685b-ebca-5005-ae7-e66d05146339